

Zpráva o šetření

všeobecné podmínky pojišťovny C., vylučující z pojištění definovaný okruh zdravotních poruch

Abstrakt

Pan X. si stěžoval na pojistné podmínky jisté pojišťovny, které vylučují z pojištění definovaný okruh zdravotních poruch. Ochránce provedl šetření a dospěl k závěru, že v případě pojištění neschopnosti splácat není rozlišování mezi zdravotními důvody zakládajícími pojistnou událost, kterou bude pojistným plněním kryt, diskriminační, takže pojišťovna se diskriminace nedopustila.

Summary

Mr. X. complained of the insurance terms and conditions of an insurance company, which exclude defined range of health disorders from the insurance coverage. The public defender of rights conducted an investigation and came to the conclusion that in the case of insolvency insurance, distinguishing among different illnesses founding the insured incident, which will be covered by the indemnity, is not discriminatory, and therefore the insurance company did not commit discrimination.

A - Obsah podnětu

Dne 7. února 2011 jste na na mě obrátil podnětem upozorňujícím na všeobecné pojistné podmínky pojišťovny C. (dále také jen jako „pojišťovna C.“ nebo jen „pojišťovna“); považujete je za diskriminační. Vylučují totiž vznik nároku na pojistné plnění v případě plné pracovní neschopnosti z vymezených důvodů (označených ve čl. 14 všeobecných pojistných podmínek). Dle Vašeho mínění jsou pojišťovací služby tohoto charakteru „tvrdě doporučené bankovními a splátkovými institucemi“.

Na úvod mi dovolu,te, abych Vás seznámil se svojí působností stanovenou zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Na základě tohoto zákona působím především k ochraně osob před jednáním úřadů (jako např. stavební úřady, finanční úřady, úřady práce apod.) a dalších institucí státní správy, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, nebo jsou-li tyto instituce nečinné. Výjimkou z tohoto pravidla je situace namítané diskriminace. V takovém případě totiž mohou prošetřit také jednání patřící do rámce soukromoprávních vztahů, a to z hlediska jejich souladu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (dále jen jako „antidiskriminační zákon“ nebo „ADZ“). Mé možnosti v otázce diskriminace se však odvíjejí od nástrojů, které mi dává

ustanovení § 21b zákona o ochránci;¹ ve vztahu ke konkrétní oběti diskriminace mohou být především metodicky nápomocni při podávání návrhů na zahájení řízení. Má úloha tedy nespočívá v autoritativním působení na diskriminující subjekt. Spočívá spíše v právním posouzení zjištěného skutkového stavu z hlediska naplnění práva na rovné zacházení, jež pro oběť diskriminace může být využitelné při zvažování řešení situace soudní cestou.

B – Skutková zjištění

Na základě písemností, které jste ke svému podnětu doložil, a informací, jež jste poskytl, byly zjištěny následující skutečnosti.

Pojištění pro případ definovaných pojistných událostí bylo sjednáno v rámci několika úvěrových smluv, které jste uzavřel. Jsou jimi smlouva o úvěru se společností M. ze dne 8. 12. 2008 (dále jen „smlouva č. 1“), smlouva o hypotečním úvěru ze dne 29. 12. 2009 s touž společností (dále jen „smlouva č. 2“) a smlouva o úvěru (osobní půjčka L.) ze dne 29. 12. 2009 se společností L. (dále jen „smlouva č. 3“). Ve všech případech figurujete jako pojištěný, tedy jako osoba, na jejíž život a zdraví se pojištění vztahuje a která se v rámci dané smlouvy zavazuje hradit příslušnému poskytovateli úvěru jeho výdaje za pojištění (tedy jako účastník pojištění). Stranami pojistných smluv samotných jsou však pojišťovna C. coby pojistitel a příslušný poskytovatel úvěru jako pojistník.

V rámci smlouvy č. 1 – smlouvy o úvěru s pojištěním schopnosti splácet – je v čl. IV obsaženo prohlášení, že jste se seznámil se Všeobecnými pojistnými podmínkami č. 1/2007 pojišťovny C. (specificky s výlukami z pojištění) a s Rámcovou smlouvou o pojištění č. NEX 1/2009 uzavřenou mezi pojišťovnou C. a M. Zároveň svým podpisem stvrzujete, že jste výše uvedené všeobecné pojistné podmínky převzal a že berete na vědomí, že pojištění je volitelné a jeho sjednání není podmínkou poskytnutí úvěru. Náklady pojištění se zavazujete hradit spolu s měsíční splátkou úvěru a s úroky (čl. II, bod 4. 1).

Co se týče smlouvy č. 2 - smlouvy o hypotečním úvěru - je ustanovení týkající se sjednání pojištění součástí ujednání o zajištění úvěru (čl. VII). Potvrzujete v něm, že jste se seznámil s Rámcovou smlouvou o pojištění č. GEH 1/2008 uzavřenou mezi pojišťovnou C. a M., stejně jako se všeobecnými pojistnými podmínkami pojišťovny a že s jejich obsahem vyslovujete souhlas. Soubor pojištění je specifikován v čl. VII, bod 2., písm. b) jako pojištění pro případ smrti, plné a trvalé invalidity a pro případ pracovní neschopnosti, jež je dále definováno v rámcové smlouvě o pojištění. Zároveň bylo ujednáno, že budete M., hradit měsíčně úhradu za vymezené pojištění.

---

¹ „Ochránce přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor a za tím účelem

a) poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace,

b) provádí výzkum,

c) zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací,

d) zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.“

Smlouva č. 3 – smlouva o poskytnutí úvěru a rámcová smlouva o platebních službách č. 42216756320003 – v části F) stanoví podmínky pojištění klienta. Svým podpisem jste potvrdil prohlášení, že jste se seznámil s aktuálně platnými rámcovými pojistnými smlouvami uzavřenými mezi společnostmi L., s pojišťovnou C. a s jejími všeobecnými pojistnými podmínkami a že s nimi souhlasíte.

Všechna výše specifikovaná pojistná ujednání mají za cíl sjednat pojistnou ochranu pro případ Vašeho úmrtí, plné invalidity a pracovní neschopnosti; smlouva č. 1 dopadá i na ztrátu zaměstnání a v příloze ke smlouvě č. 3 je nadto sjednáno ještě úrazové pojištění.

Od října 2010 do března 2011 jste byl v pracovní neschopnosti a tuto skutečnost jste pojišťovně C. oznámil jako pojistnou událost. Pojišťovna Vám sdělila své zamítavé stanovisko s tím, že Vám nevznikl nárok na pojistné plnění z důvodu výluky z pojištění stanoveného pojistnou smlouvou a všeobecnými pojistnými podmínkami. Byl jste informován, že příčina (diagnóza F 41) vzniku pojistných událostí není kryta sjednaným pojištěním.

C - Právní hodnocení

Právní úpravu komerčního pojištění obsahuje zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“). Podpůrně je možno použít zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).² Zákon o pojistné smlouvě v ustanovení § 13a stanoví, že práva povinnosti vznikající ze soukromého pojištění nesmějí být v rozporu se zásadou rovného zacházení.

Ve vztahu k diskriminaci namítané ve Vašem podnětu uvádím, že obecnou antidiskriminační normou v českém právním řádu je zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (dále jen jako „antidiskriminační zákon“ nebo také jako „ADZ“). Ustanovení § 1 odst. 1 písm. j) antidiskriminačního zákona zakotvuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace v přístupu ke službám, pokud jsou nabízeny veřejnosti, nebo při jejich poskytování, a to z důvodů vymezených v ustanovení § 2 odst. 3.³ Jedním z nich je zdravotní postižení, jehož definici nabízí ustanovení § 5 odst. 6 jako dlouhodobé zdravotní postižení trvající alespoň rok; nepříznivý zdravotní stav tedy automaticky zdravotní postižení nezakládá.

Pojišťovna má při rozhodování, zda pojistnou smlouvu uzavřít, či ne, poměrně širokou volnost, která vyplývá z principu autonomie vůle, resp. z principu smluvní svobody, což je jeden ze základních principů, na nichž je postaven občanský

² Srov. ustanovení § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě.

³ „Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.“

zákoník. Princip smluvní svobody zahrnuje svobodu smlouvu uzavřít, svobodu volby adresáta a svobodu volby obsahu a formy smlouvy. Takto pojímaná smluvní svoboda se ovšem nemůže dostat do rozporu se zásadou rovného zacházení. V této souvislosti vyvstává otázka interpretace již zmíněného ustanovení § 13a⁴ zákona o pojistné smlouvě a jeho vztahu k antidiskriminačnímu zákonu. Pakliže je zákonem o pojistné smlouvě zakázáno nerovné zacházení, lze uvažovat o širší ochraně, než poskytuje ADZ, který zakazuje diskriminaci – tedy užší kategorii nerovného zacházení. Daná interpretační nejasnost ve Vaší situaci ovšem nemá důležitost. Ve Vašem případě, tak jak jste mi jej popsal a dokumentoval, s Vámi totiž bylo zacházeno stejně, jako se všemi ostatními pojištěnými. Výluky z pojištění jsou všeobecnými pojistnými podmínkami definovány ve vztahu ke všem pojištěným stejně. Z povahy věci potom vyplývá, že ti, kteří se v pracovní neschopnosti ocitnou v důsledku choroby, na niž pojištění nedopadá, budou oproti těm, kteří takovou nemocí neonemocněli, znevýhodněni. V rozporu se zásadou rovného zacházení by mohlo být, kdyby s Vámi vůbec nebyla uzavřena pojistná smlouva s odůvodněním, že jste nemocný či zdravotně postižený. Stejně tak by se o nerovném zacházení dalo uvažovat tehdy, bylo-li by s Vámi z téhož důvodu sjednáno vyšší pojistné nebo nižší pojistné plnění; zákon o pojistné smlouvě umožňuje rozdílnost ve výši pojistného a pojistného plnění pouze z definovaných důvodů a za doložení přesných pojistně matematických a statistických údajů.

Pro dokreslení kontextu bych ještě rád uvedl několik poznámek. Zákaz diskriminace historicky pramení ze situací, kdy bylo s jednotlivci zacházeno méně výhodně na základě znaku vlastního určité skupině (typicky rasa, pohlaví), bez ohledu na individuální charakteristiky daného člověka. Motivem byly předsudky přiřazované jednotlivci právě pro příslušnost k vymezené skupině („Černoši jsou v práci méně výkonní, ty jsi černoš, proto budeš méně výkonný i ty.“). Dalo by se říci, že antidiskriminační legislativa vychází z předpokladu, že rozdílné zacházení s lidmi na základě vžitého předsudku představuje zásah do lidské důstojnosti, a takové jednání je nepřijatelné. Ve Vašem případě však musím konstatovat, že výluky z pojištění dopadají na všechny stejně. Není s Vámi rozdílně zacházeno z důvodu odlišnosti spočívající v nemoci či zdravotním postižení. Určitý vyloučený okruh nemocí je znakem, který v okamžiku sjednání pojištění pojištěný dosud nemá, může jej nabýt až v jeho průběhu. Lze tedy říci, že u Vás o zakázané rozdílné zacházení ani o diskriminaci nejde. Namítané znevýhodnění spočívá v tom, jak je konstruován samotný pojistný produkt a takové rozhodnutí je (pokud není diskriminační z důvodů daných antidiskriminačním zákonem) v dispozici pojistitele.

Dovolte mi ještě učinit velmi krátké zastavení u všeobecných pojistných podmínek a jejich relevanci pro pojištěného. Zákon o pojistné smlouvě v ustanovení § 10 odst. 2 ukládá pojistníkovi (ten, kdo uzavřel s pojistitelem pojistnou smlouvu⁵),

---

⁴ „Práva a povinnosti vznikající ze soukromého pojištění nesmějí být v rozporu se zásadou rovného zacházení. V rozporu se zásadou rovného zacházení není použití pohlaví, věku nebo zdravotního stavu jako určujícího faktoru při stanovení výše pojistného a pro výpočet pojistného plnění u pojištění těch pojistných nebezpečí, u kterých je hodnocení pojistného rizika založeno na příslušných a přesných pojistně matematických a statistických údajích a je-li rozdíl ve výši pojistného či pojistného plnění přiměřený. Náklady související s těhotenstvím a mateřstvím nesmějí vést k rozdílům ve výši pojistného a výpočtu pojistného plnění.“

⁵ Podle ustanovení § 3 písm. f) je pojistitelem „právníká osoba, která je oprávněna provozovat pojišťovací činnost podle zvláštního zákona“ a dle ustanovení § 3 písm. g) pojistníkem „osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu“.

aby při pojištění cizího rizika seznámil pojištěného s obsahem pojistné smlouvy. Všechny úvěrové smlouvy, které jste ke svému podání doložil, obsahují stvrzení, že jste byl s obsahem příslušných rámcových smluv o pojištění a všeobecných pojistných podmínek⁶ seznámen. Diskutabilní může pochopitelně být, do jakých podrobností jste byl o jejich obsahu informován, *nota bene* pokud nejsou přílohou předmětných smluv.⁷ Rozporování těchto skutečností by však bylo spíše věcí občanského soudního řízení o náhradu škody, jež Vám mohla být neúplným splněním informační povinnosti pojistníka způsobena.

D - Závěr

Pojistitel (tj. pojišťovna) se nedopouští diskriminace (příp. nerovného zacházení) rozlišuje-li v případě pojištění neschopnosti splácet mezi zdravotními důvody zakládajícími pojistnou událost, kterou bude pojistným plněním kryt. Výluka z pojištění neschopnosti splácet spočívající ve vynětí pracovní neschopnosti v důsledku deprese z pojistného plnění proto nepředstavuje diskriminaci ani nerovné zacházení.

Nerovného zacházení zakázaného dle ustanovení § 13a zákona o pojistné smlouvě by se pojištitel mohl dopustit tehdy, odmítl-li by osobu pojistit pro její zdravotní stav anebo by jí stanovil méně výhodné podmínky pojistného či pojistného plnění.

JUDr. Pavel V a r v a ř o v s k ý v. r.
veřejný ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

---

⁶ K pojistným podmínkám srov. ustanovení § 4 odst. 5 zákona o pojistné smlouvě.

⁷ Tedy analogicky, jak je obvykle dovozováno, že byla smluvní strana seznámena s všeobecnými obchodními podmínkami (na něž je jako na součást smlouvy odkazováno), pokud je jejich vyhotovení ke smlouvě přímo přiloženo.